

# SPIS TREŚCI

|                                                                                                 |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Streszczenie .....                                                                              | 15 |
| Abstract .....                                                                                  | 19 |
| Spis tabel .....                                                                                | 23 |
| Spis wykresów .....                                                                             | 23 |
| Spis rysunków .....                                                                             | 24 |
| 1. WPROWADZENIE .....                                                                           | 25 |
| 2. JĘZYK PRAWA .....                                                                            | 34 |
| 2.1. Język prawny, język prawniczy, języki okołoprawne, <i>legal language</i> .....             | 34 |
| 2.1.1. Zalety i wady tradycyjnego podziału na język prawny<br>i język prawniczy .....           | 34 |
| 2.1.2. „Język prawa” jako odpowiednik terminu <i>legal language</i> .....                       | 38 |
| 2.2. Juryslingwistyka .....                                                                     | 40 |
| 2.2.1. Rys historyczny badań nad językiem prawa .....                                           | 40 |
| 2.2.2. Kontrowersje wokół nazewnictwa i uzasadnienie wyboru terminu<br>„juryslingwistyka” ..... | 40 |
| 2.3. Istota języka prawa – prawo jako zjawisko językowe .....                                   | 43 |
| 2.3.1. Język prawa jako substrat prawa i składnik kultury .....                                 | 43 |
| 2.3.2. Pytanie o istnienie prawa bez języka i poza językiem .....                               | 44 |
| 2.3.3. Wielowymiarowość związku prawa i języka .....                                            | 46 |
| 2.4. Język prawa a języki specjalistyczne .....                                                 | 47 |
| 2.4.1. Pojęcie „język specjalistyczny” .....                                                    | 47 |
| 2.4.2. Język prawa a języki specjalistyczne w literaturze .....                                 | 49 |
| 2.4.3. Język prawa jako specyficzny język specjalistyczny .....                                 | 50 |
| 2.5. Funkcje języka prawa .....                                                                 | 53 |
| 2.5.1. Funkcja performatywna .....                                                              | 53 |
| 2.5.2. Funkcja przekazywania komunikatów prawnych .....                                         | 54 |
| 2.5.3. Funkcja umacniania autorytetu prawa .....                                                | 55 |
| 2.5.4. Funkcja wzmacniania poczucia wspólnoty zawodowej .....                                   | 56 |
| 2.5.5. Funkcja polityki językowej .....                                                         | 56 |
| 2.5.6. Funkcja kulturowa .....                                                                  | 57 |
| 2.6. Cechy charakterystyczne języka prawa .....                                                 | 58 |
| 2.6.1. Preskryptywność .....                                                                    | 58 |
| 2.6.2. Ścisły związek z kulturą .....                                                           | 59 |

|                                                                                       |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 2.6.3. Dokładność i precyzja .....                                                    | 60         |
| 2.6.4. Zwięzłość a rozwlekłość tekstów .....                                          | 60         |
| 2.6.5. Uniwersalizm i zdystansowanie .....                                            | 60         |
| 2.6.6. Systemowość .....                                                              | 61         |
| 2.6.7. Struktura i formalizm tekstów .....                                            | 61         |
| 2.6.8. Inne cechy języka prawa .....                                                  | 62         |
| 2.6.9. Wpływ cech języka prawa na jego zrozumiałość .....                             | 62         |
| <b>2.7. Terminologia prawa .....</b>                                                  | <b>63</b>  |
| 2.7.1. Terminologia prawa a terminologia innych dziedzin .....                        | 63         |
| 2.7.2. Termin, pojęcie, referent .....                                                | 64         |
| 2.7.3. Termin języka prawa .....                                                      | 65         |
| 2.7.4. Terminy a inne słowa występujące w języku prawa .....                          | 67         |
| <b>2.8. Niedookreśloność prawa i języka prawa .....</b>                               | <b>69</b>  |
| 2.8.1. Definicja niedookreśloności .....                                              | 70         |
| 2.8.2. Niedookreśloność językowa a niedookreśloność prawna .....                      | 71         |
| 2.8.3. Typy niedookreśloności .....                                                   | 71         |
| <b>2.9. Polski język prawa i angielski język prawa .....</b>                          | <b>72</b>  |
| 2.9.1. Specyfika polskiego języka prawa .....                                         | 73         |
| 2.9.2. Specyfika angielskiego języka prawa .....                                      | 77         |
| 2.9.3. Polski język prawa i angielski język prawa – krótkie porównanie ...            | 80         |
| 2.9.4. Język polski i język angielski jako języki prawa Unii Europejskiej ...         | 81         |
| <b>2.10. Podsumowanie .....</b>                                                       | <b>83</b>  |
| <b>3. TŁUMACZENIE PRAWNICZE .....</b>                                                 | <b>88</b>  |
| <b>3.1. Tłumaczenie prawnicze jako przekład specjalistyczny .....</b>                 | <b>88</b>  |
| 3.1.1. Problem nazwy w języku polskim .....                                           | 88         |
| 3.1.2. Definicja i zakres tłumaczenia prawniczego .....                               | 90         |
| 3.1.3. Tłumaczenie intrasystemowe i intersystemowe .....                              | 91         |
| 3.1.4. Podstawowy podział przekładu .....                                             | 92         |
| 3.1.5. Przekład specjalistyczny .....                                                 | 92         |
| 3.1.6. Szczególny charakter tłumaczenia prawniczego .....                             | 93         |
| <b>3.2. Rozwój historyczny tłumaczenia prawniczego i translatoryki prawniczej ...</b> | <b>94</b>  |
| 3.2.1. Między tłumaczeniem dosłownym a <i>co-draftingiem</i> .....                    | 95         |
| 3.2.2. Tłumaczenie prawnicze od starożytności do XIX w. ....                          | 95         |
| 3.2.3. Tłumaczenie prawnicze przełomu XIX i XX w. ....                                | 96         |
| 3.2.4. Doświadczenie Kanady .....                                                     | 96         |
| 3.2.5. Współczesne doktryny tłumaczenia prawniczego .....                             | 97         |
| 3.2.6. Tłumaczenie prawnicze w Unii Europejskiej .....                                | 98         |
| 3.2.7. Współczesne badania nad tłumaczeniem prawniczym .....                          | 98         |
| 3.2.8. Polska translatoryka prawnicza .....                                           | 99         |
| <b>3.3. Tłumaczenie prawnicze jako akt komunikacji .....</b>                          | <b>100</b> |
| 3.3.1. Akt komunikacji .....                                                          | 101        |

|                                                                                                         |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 3.3.2. Komunikacja prawnicza .....                                                                      | 101        |
| 3.3.3. Ujęcia tłumaczenia jako aktu komunikacji .....                                                   | 102        |
| 3.3.4. Sytuacja komunikacyjna tłumaczenia prawniczego .....                                             | 104        |
| 3.3.4.1. Autor tekstu źródłowego .....                                                                  | 104        |
| 3.3.4.2. Cechy tekstu źródłowego .....                                                                  | 105        |
| 3.3.4.3. Tłumacz .....                                                                                  | 106        |
| 3.3.4.4. Wybór strategii tłumaczeniowej .....                                                           | 108        |
| 3.3.4.5. Ograniczenia zewnętrzne w pracy tłumacza .....                                                 | 109        |
| 3.3.4.6. Zasady w pracy tłumacza .....                                                                  | 110        |
| 3.3.4.7. Techniki tłumaczeniowe .....                                                                   | 110        |
| <b>3.4. Cel tłumaczenia prawniczego a funkcja produktu przekładu .....</b>                              | <b>111</b> |
| 3.4.1. Teoria <i>skoposu</i> .....                                                                      | 111        |
| 3.4.2. <i>Skopos</i> w tłumaczeniu prawniczym .....                                                     | 112        |
| 3.4.3. Postulat rozróżnienia <i>skoposu</i> i celu tłumaczenia prawniczego .....                        | 113        |
| 3.4.4. Poglądy na cel tłumaczenia prawniczego w literaturze .....                                       | 115        |
| 3.4.5. Przekazanie sensu prawnego jako cel tłumaczenia prawniczego .....                                | 118        |
| <b>3.5. Ekwiwalencja w tłumaczeniu prawniczym .....</b>                                                 | <b>123</b> |
| 3.5.1. Pojęcie ekwiwalencji terminologicznej w tłumaczeniu prawniczym ...                               | 124        |
| 3.5.2. Podstawowa miara akceptowalności potencjalnych ekwiwalentów<br>tłumaczeniowych .....             | 125        |
| 3.5.3. Strategie tłumaczeniowe i rodzaje ekwiwalencji .....                                             | 126        |
| 3.5.3.1. Ekwiwalencja formalna i dynamiczna, ekwiwalenty<br>językowe i naturalne .....                  | 126        |
| 3.5.3.2. Postulat stosowania ekwiwalencji dynamicznej<br>(funkcjonalnej) w tłumaczeniu prawniczym ..... | 127        |
| 3.5.3.3. Postulat stosowania ekwiwalencji formalnej<br>w tłumaczeniu prawniczym .....                   | 128        |
| 3.5.3.4. Wybór strategii: między udomowieniem a egzotyzacją .....                                       | 129        |
| 3.5.4. Rodzaje ekwiwalentów tłumaczeniowych i sposoby<br>ich poszukiwania oraz tworzenia .....          | 131        |
| 3.5.4.1. Ekwiwalenty naturalne .....                                                                    | 131        |
| 3.5.4.2. Ekwiwalenty seminaturalne .....                                                                | 136        |
| 3.5.4.3. Ekwiwalenty opisowe (parafrazy) .....                                                          | 136        |
| 3.5.4.4. Terminy neutralne .....                                                                        | 136        |
| 3.5.4.5. Zapożyczenia i neologizmy .....                                                                | 137        |
| <b>3.6. Problem przekładalności .....</b>                                                               | <b>138</b> |
| 3.6.1. Poglądy o nieprzekładalności w tłumaczeniu prawniczym .....                                      | 138        |
| 3.6.2. Poglądy o (ograniczonej) przekładalności w tłumaczeniu<br>prawniczym .....                       | 140        |
| 3.6.3. Praktyczne rozumienie „przekładalności” .....                                                    | 141        |
| <b>3.7. Modele procesu tłumaczenia .....</b>                                                            | <b>144</b> |
| 3.7.1. Model Tomaszewicz .....                                                                          | 144        |
| 3.7.2. Model Dzierżanowskiej .....                                                                      | 145        |
| 3.7.3. Model Newmarka .....                                                                             | 146        |

|                                                                                           |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 3.7.4. Model przepływu pracy tłumaczeniowej<br>wg norm ISO 17100 i ISO 20771 .....        | 147        |
| 3.7.5. Modele procesu tłumaczenia prawniczego w literaturze .....                         | 148        |
| 3.7.6. Zbiorczy schemat procesu tłumaczenia prawniczego .....                             | 150        |
| <b>3.8. Problemy terminologiczne w tłumaczeniu prawniczym .....</b>                       | <b>153</b> |
| <b>3.9. Zewnętrzne oczekiwania wobec tłumacza prawniczego .....</b>                       | <b>156</b> |
| <b>3.10. Tożsamość zawodowa i kompetencje tłumacza prawniczego .....</b>                  | <b>157</b> |
| 3.10.1. Tłumacz, prawnik, komparatysta, <i>lawyer-linguist</i> .....                      | 158        |
| 3.10.2. Kompetencje tłumacza prawniczego .....                                            | 161        |
| 3.10.2.1. Modele kompetencji tłumacza prawniczego<br>w literaturze .....                  | 162        |
| 3.10.2.2. Nieostrość i niemierzalność kompetencji .....                                   | 165        |
| 3.10.2.3. Subkompetencja prawnoporównawcza .....                                          | 166        |
| <b>3.11. Problem interpretacji prawa przez tłumaczy .....</b>                             | <b>169</b> |
| 3.11.1. Różne poglądy na działania interpretacyjne tłumaczy .....                         | 170        |
| 3.11.2. Tłumaczenie a rozstrzyganie wątpliwości wynikających<br>z niedookreśloności ..... | 173        |
| <b>3.12. Podsumowanie .....</b>                                                           | <b>175</b> |
| <b>4. PRAWO PORÓWNAWCZE I JEGO ZWIĄZKI Z TŁUMACZENIEM<br/>PRAWNICZYM .....</b>            | <b>180</b> |
| <b>4.1. Pojęcie prawa porównawczego i jego rozwój jako obszaru badawczego ...</b>         | <b>180</b> |
| 4.1.1. Kwestia nazwy „prawo porównawcze” .....                                            | 180        |
| 4.1.2. Definicje prawa porównawczego .....                                                | 182        |
| 4.1.3. Historia prawa porównawczego .....                                                 | 183        |
| 4.1.3.1. Starożytność i średniowiecze .....                                               | 183        |
| 4.1.3.2. Czasy nowożytne .....                                                            | 184        |
| 4.1.3.3. Wiek XIX i początki współczesnego prawa<br>porównawczego .....                   | 185        |
| 4.1.3.4. Kongres paryski .....                                                            | 186        |
| 4.1.3.5. Prawo porównawcze pierwszej połowy XX wieku .....                                | 186        |
| 4.1.3.6. Prawo porównawcze po drugiej wojnie światowej .....                              | 187        |
| 4.1.3.7. Wiek XXI .....                                                                   | 188        |
| 4.1.4. Prawo porównawcze – dyscyplina czy metoda? .....                                   | 188        |
| <b>4.2. Cele i zastosowania prawa porównawczego .....</b>                                 | <b>191</b> |
| 4.2.1. Cel poznawczy .....                                                                | 191        |
| 4.2.2. Komunikacja .....                                                                  | 191        |
| 4.2.3. Edukacja prawnicza .....                                                           | 192        |
| 4.2.4. Wsparcie działalności legislacyjnej .....                                          | 193        |
| 4.2.5. Narzędzie interpretacji .....                                                      | 193        |
| 4.2.6. Prawo porównawcze jako źródło prawa .....                                          | 194        |
| 4.2.7. Harmonizacja i unifikacja prawa .....                                              | 194        |

|                                                                                                              |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 4.2.8. Prawo porównawcze jako wsparcie innych obszarów badawczych oraz tłumaczenia prawniczego .....         | 195        |
| 4.2.9. Prawo porównawcze w aspekcie teoretycznym i stosowanym .....                                          | 196        |
| <b>4.3. Poziomy badań prawnoporównawczych .....</b>                                                          | <b>196</b> |
| 4.3.1. Makrokomparatystyka, mikrokomparatystyka, mezokomparatystyka .....                                    | 197        |
| 4.3.2. Makrokonstrukty w prawie porównawczym .....                                                           | 198        |
| <b>4.4. Prawo porównawcze i przykład wobec przeszczipów prawnych .....</b>                                   | <b>200</b> |
| 4.4.1. Zjawisko przeszczipu prawnego .....                                                                   | 201        |
| 4.4.2. Przeszczip czy transformacja? .....                                                                   | 202        |
| 4.4.3. Przeszczipy prawne a tłumaczenie prawnicze .....                                                      | 203        |
| <b>4.5. Przekład jako narzędzie komparatystów .....</b>                                                      | <b>205</b> |
| 4.5.1. Ignorowanie przekładu przez komparatystów .....                                                       | 205        |
| 4.5.2. Komparatyści wobec zawodowych tłumaczy .....                                                          | 206        |
| 4.5.3. Przekład jako przeszkoda dla działalności prawnoporównawczej ...                                      | 207        |
| 4.5.4. Tłumaczenie jako składnik badań prawnoporównawczych .....                                             | 208        |
| <b>4.6. Prawo porównawcze jako narzędzie tłumaczy .....</b>                                                  | <b>209</b> |
| 4.6.1. Postrzeganie roli prawa porównawczego wśród przekładoznawców ...                                      | 210        |
| 4.6.1.1. Literatura polska .....                                                                             | 210        |
| 4.6.1.2. Literatura zagraniczna .....                                                                        | 211        |
| 4.6.1.3. Krytyka zastosowania prawa porównawczego w tłumaczeniu prawniczym .....                             | 212        |
| 4.6.1.4. Tłumaczenie prawnicze jako realizacja prawa porównawczego? .....                                    | 213        |
| 4.6.2. Badania terminologiczne nawiązujące do prawa porównawczego ...                                        | 214        |
| 4.6.3. Badania prawnoporównawcze jako źródło informacji dla tłumaczy ...                                     | 219        |
| 4.6.4. Odniesienia do metodologii prawa porównawczego w opracowaniach przekładoznawczych .....               | 222        |
| 4.6.4.1. Dominacja metody funkcjonalnej .....                                                                | 222        |
| 4.6.4.2. Zastrzeżenia wobec metody funkcjonalnej .....                                                       | 223        |
| 4.6.4.3. Prawo porównawcze a analiza pojęć .....                                                             | 225        |
| 4.6.4.4. Nawiązania do makrokomparatystyki i mikrokomparatystyki .....                                       | 226        |
| 4.6.4.5. Odniesienia do makrokonstruktów .....                                                               | 228        |
| 4.6.4.6. Nawiązania do teorii formantów prawnych .....                                                       | 229        |
| 4.6.4.7. Nawiązania do koncepcji immersji kulturowej i mentalności prawnej .....                             | 229        |
| 4.6.5. Trudności związane ze stosowaniem prawa porównawczego przez tłumaczy i rozwiązania alternatywne ..... | 230        |
| <b>4.7. Proces tłumaczenia a proces badania prawnoporównawczego .....</b>                                    | <b>231</b> |
| 4.7.1. Przykładowe modele badań prawnoporównawczych .....                                                    | 232        |
| 4.7.1.1. Model Kischela .....                                                                                | 232        |
| 4.7.1.2. Model de Cruze .....                                                                                | 234        |

|                                                                                                    |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 4.7.1.3. Model Eberlego .....                                                                      | 235        |
| 4.7.1.4. Model Örüçü .....                                                                         | 236        |
| 4.7.1.5. Przykład analizy Legrand'a .....                                                          | 236        |
| 4.7.2. Odrębność tłumaczenia prawniczego i prawa porównawczego .....                               | 237        |
| <b>4.8. Podsumowanie .....</b>                                                                     | <b>242</b> |
| <b>5. METODY PRAWA PORÓWNAWCZEGO .....</b>                                                         | <b>246</b> |
| <b>5.1. Prawo porównawcze a metodologia nauk społecznych .....</b>                                 | <b>246</b> |
| 5.1.1. Schematy zrozumiałości jako narzędzie zdobywania wiedzy .....                               | 247        |
| 5.1.2. Pluralizm metodologiczny .....                                                              | 249        |
| 5.1.3. Metodologia prawa porównawczego .....                                                       | 250        |
| <b>5.2. Pojęcie metody i metody prawnoporównawczej .....</b>                                       | <b>252</b> |
| 5.2.1. Metoda i metoda badawcza .....                                                              | 252        |
| 5.2.2. Pojęcie metody w literaturze prawnoporównawczej .....                                       | 253        |
| 5.2.3. Propozycja klasyfikacji metod prawnoporównawczych .....                                     | 254        |
| <b>5.3. Zagadnienia porównywania jako metody ogólnej prawa porównawczego .....</b>                 | <b>255</b> |
| 5.3.1. Perspektywa obserwatora .....                                                               | 255        |
| 5.3.2. Porównywanie w znaczeniu prawnoporównawczym .....                                           | 259        |
| 5.3.2.1. Porównywanie jako metoda .....                                                            | 259        |
| 5.3.2.2. Domniemanie podobieństwa i domniemanie różnicy .....                                      | 260        |
| 5.3.2.3. <i>Tertium comparationis</i> .....                                                        | 264        |
| 5.3.3. Prawo jako przedmiot porównywania .....                                                     | 265        |
| 5.3.3.1. Definicja prawa .....                                                                     | 265        |
| 5.3.3.2. Prawo jako reguły .....                                                                   | 265        |
| 5.3.3.3. Model realistyczny prawa .....                                                            | 266        |
| 5.3.3.4. Mentalności prawne .....                                                                  | 267        |
| 5.3.3.5. Pojęcia prawne .....                                                                      | 268        |
| 5.3.3.6. Systemy prawne .....                                                                      | 268        |
| <b>5.4. Współczesne szczegółowe metody prawnoporównawcze .....</b>                                 | <b>269</b> |
| 5.4.1. Metoda funkcjonalna tradycyjnego prawa porównawczego .....                                  | 269        |
| 5.4.1.1. Różne sposoby rozumienia funkcjonalizmu .....                                             | 270        |
| 5.4.1.2. Koncepcja ekwiwalencji funkcjonalnej jako podstawowe założenie metody funkcjonalnej ..... | 270        |
| 5.4.1.3. Dążenie do neutralności .....                                                             | 271        |
| 5.4.1.4. Metoda funkcjonalna a ustalanie „lepszego prawa” .....                                    | 272        |
| 5.4.1.5. Ograniczenia metody funkcjonalnej .....                                                   | 272        |
| 5.4.2. Metoda strukturalna .....                                                                   | 273        |
| 5.4.2.1. Podstawowe założenia metody strukturalnej .....                                           | 273        |
| 5.4.2.2. Struktury systemów w myśli prawnej .....                                                  | 274        |
| 5.4.2.3. Metoda strukturalna a klasyfikacja systemów prawnych .....                                | 275        |
| 5.4.2.4. Ograniczenia metody strukturalnej .....                                                   | 275        |
| 5.4.3. Metoda hermeneutyczna .....                                                                 | 276        |
| 5.4.3.1. Podstawowe założenia metody hermeneutycznej .....                                         | 276        |

|                                                                                                                                                               |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 5.4.3.2. Immersja kulturowa .....                                                                                                                             | 278        |
| 5.4.3.3. Ograniczenia metody hermeneutycznej .....                                                                                                            | 278        |
| 5.4.4. Nowe ujęcia metody funkcjonalnej .....                                                                                                                 | 279        |
| 5.4.4.1. Kontekstowe prawo porównawcze Kischela .....                                                                                                         | 279        |
| 5.4.4.2. Funkcjonalizm interpretacyjny Michaela .....                                                                                                         | 281        |
| 5.4.4.3. Badania w nurcie <i>common core</i> .....                                                                                                            | 282        |
| 5.4.5. Metody socjologiczno-prawne .....                                                                                                                      | 283        |
| 5.4.5.1. Pojęcie kultury prawnej w ujęciu socjologiczno-prawnym ...                                                                                           | 283        |
| 5.4.5.2. Związek przyczynowo-skutkowy między prawem<br>i społeczeństwem .....                                                                                 | 283        |
| 5.4.5.3. Zastosowanie socjologicznych metod jakościowych<br>i ilościowych .....                                                                               | 284        |
| 5.4.5.4. Ograniczenia metod socjologiczno-prawnych .....                                                                                                      | 284        |
| 5.4.6. Metody liczbowe i statystyczne .....                                                                                                                   | 285        |
| 5.4.6.1. Metody tzw. „liczbowego prawa porównawczego” .....                                                                                                   | 285        |
| 5.4.6.2. Prawo porównawcze a ekonomiczna analiza prawa .....                                                                                                  | 285        |
| 5.4.6.3. Ograniczenia liczbowego prawa porównawczego .....                                                                                                    | 286        |
| 5.4.7. Inne metody prawa porównawczego .....                                                                                                                  | 286        |
| <b>5.5. Analiza metod prawnoporównawczych z punktu widzenia potrzeb<br/>tłumaczenia prawniczego .....</b>                                                     | <b>287</b> |
| 5.5.1. Swoboda czerpania przez tłumaczy z metod<br>prawnoporównawczych .....                                                                                  | 287        |
| 5.5.2. Tłumaczenie prawnicze a porównywanie jako metoda<br>ogólna prawa porównawczego .....                                                                   | 289        |
| 5.5.2.1. Perspektywa tłumacza jako obserwatora obcego<br>systemu prawnego .....                                                                               | 289        |
| 5.5.2.2. Porównywanie jako punkt styczny między prawem<br>porównawczym a tłumaczeniem prawniczym .....                                                        | 292        |
| 5.5.2.3. Przyjęcie prawnoporównawczej koncepcji prawa<br>w tłumaczeniu prawniczym .....                                                                       | 295        |
| 5.5.3. Adaptacja metod szczegółowych prawa porównawczego<br>na potrzeby tłumaczenia prawniczego .....                                                         | 296        |
| 5.5.3.1. Adaptacja metody funkcjonalnej .....                                                                                                                 | 297        |
| 5.5.3.2. Adaptacja metody strukturalnej .....                                                                                                                 | 299        |
| 5.5.3.3. Adaptacja metody hermeneutycznej .....                                                                                                               | 300        |
| 5.5.3.4. Metody socjologiczno-prawne, liczbowe i statystyczne .....                                                                                           | 303        |
| <b>5.6. Podsumowanie .....</b>                                                                                                                                | <b>303</b> |
| <b>6. ZASTOSOWANIE TŁUMACZENIOWEJ ANALIZY<br/>PRAWNOPORÓWNAWCZEJ W RAMACH POLSKO-ANGIELSKIEGO<br/>PRZEKŁADU TERMINOLOGII Z ZAKRESU PRAWA RZECZOWEGO .....</b> | <b>308</b> |
| <b>6.1. Uzupełniające zagadnienia metodologiczne .....</b>                                                                                                    | <b>308</b> |
| 6.1.1. Pojęcie użyteczności metod prawnoporównawczych .....                                                                                                   | 309        |
| 6.1.2. Dane i przyjęte założenia .....                                                                                                                        | 310        |

|                                                                                                                                            |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 6.1.3. Etapy procedury badawczej .....                                                                                                     | 314        |
| 6.1.4. Ograniczenia badań i perspektywa badacza .....                                                                                      | 316        |
| <b>6.2. Analiza makrokomparatystyczna – systemy prawne Polski, Anglii i Stanów Zjednoczonych .....</b>                                     | <b>318</b> |
| 6.2.1. Polski system prawny .....                                                                                                          | 318        |
| 6.2.2. Tradycja <i>civil law</i> i jej mentalność prawna .....                                                                             | 321        |
| 6.2.3. Angielski system prawny jako modelowy system <i>common law</i> .....                                                                | 322        |
| 6.2.4. Prawo amerykańskie .....                                                                                                            | 323        |
| 6.2.5. Mentalność prawna tradycji <i>common law</i> .....                                                                                  | 325        |
| 6.2.6. Wstępne wnioski z analizy makrokomparatystycznej .....                                                                              | 326        |
| <b>6.3. Analiza mezokomparatystyczna: prawo rzeczowe a <i>property law</i> .....</b>                                                       | <b>326</b> |
| 6.3.1. Polskie prawo rzeczowe .....                                                                                                        | 327        |
| 6.3.1.1. Prawo rzeczowe w znaczeniu przedmiotowym .....                                                                                    | 327        |
| 6.3.1.2. Prawo rzeczowe w znaczeniu podmiotowym .....                                                                                      | 328        |
| 6.3.2. Anglosaskie prawo rzeczowe ( <i>property law</i> ) .....                                                                            | 331        |
| 6.3.2.1. Angielskie <i>land law</i> i <i>personal property law</i> .....                                                                   | 331        |
| 6.3.2.2. Amerykańskie <i>property law</i> jako spadkobierca prawa angielskiego .....                                                       | 335        |
| 6.3.3. Spojrzenie z perspektywy porównawczego prawa rzeczowego .....                                                                       | 336        |
| 6.3.4. Wstępne wnioski z analizy mezokomparatystycznej .....                                                                               | 338        |
| <b>6.4. Analiza mikrokomparatystyczna .....</b>                                                                                            | <b>339</b> |
| 6.4.1. Zidentyfikowane źródłowe terminy prawnorzeczowe wraz z ich ekwiwalentami tłumaczeniowymi w badanych tłumaczeniach .....             | 339        |
| 6.4.2. Tłumaczeniowa analiza prawnoporównawcza na poziomie mikrokomparatystycznym: przykładowa analiza dziesięciu wybranych terminów ..... | 351        |
| 6.4.2.1. Analiza dotycząca terminu źródłowego „faktyczna władza” ...                                                                       | 351        |
| 6.4.2.2. Analiza dotycząca terminu źródłowego „naruszyć własność” ...                                                                      | 355        |
| 6.4.2.3. Analiza dotycząca terminu źródłowego „odłączenie” .....                                                                           | 359        |
| 6.4.2.4. Analiza dotycząca terminu źródłowego „posiadanie samoistne” .....                                                                 | 363        |
| 6.4.2.5. Analiza dotycząca terminu źródłowego „przedmiot własności państwowej” .....                                                       | 366        |
| 6.4.2.6. Analiza dotycząca terminu źródłowego „rzecz wspólna” ...                                                                          | 369        |
| 6.4.2.7. Analiza dotycząca terminu źródłowego „służebność mieszkania” .....                                                                | 373        |
| 6.4.2.8. Analiza dotycząca terminu źródłowego „urządzenie” .....                                                                           | 379        |
| 6.4.2.9. Analiza dotycząca terminu źródłowego „wydatki” .....                                                                              | 384        |
| 6.4.2.10. Analiza dotycząca terminu źródłowego „znaki graniczne” ...                                                                       | 388        |
| 6.4.3. Podsumowanie analizy mikrokomparatystycznej dla wszystkich badanych terminów .....                                                  | 392        |
| <b>6.5. Omówienie wyników badań .....</b>                                                                                                  | <b>399</b> |
| 6.5.1. Różnice między badanymi tekstami tłumaczeń .....                                                                                    | 399        |
| 6.5.2. Zbiorcze wyniki weryfikacji ekwiwalentów tłumaczeniowych .....                                                                      | 402        |

|                                                                                                                                  |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 6.5.3. Obserwacje dotyczące zastosowania metod prawnoporównawczych w tłumaczeniu prawniczym .....                                | 406        |
| 6.5.3.1. Porównywanie jako metoda ogólna prawa porównawczego – spostrzeżenia z badań .....                                       | 407        |
| 6.5.3.2. Metoda funkcjonalna – spostrzeżenia z badań .....                                                                       | 415        |
| 6.5.3.3. Metoda strukturalna – spostrzeżenia z badań .....                                                                       | 416        |
| 6.5.3.4. Metoda hermeneutyczna – spostrzeżenia z badań .....                                                                     | 419        |
| 6.5.4. Problemy tłumaczeniowe a zastosowanie metod prawnoporównawczych .....                                                     | 423        |
| 6.5.4.1. Błędna ekstensja .....                                                                                                  | 423        |
| 6.5.4.2. Błędna intensja .....                                                                                                   | 429        |
| 6.5.4.3. Ryzyko błędnych skojarzeń .....                                                                                         | 431        |
| 6.5.4.4. Niespójność .....                                                                                                       | 435        |
| 6.5.4.5. Błędy językowe .....                                                                                                    | 436        |
| 6.5.5. Aspekty praktyczne tłumaczeniowej analizy prawnoporównawczej ...                                                          | 437        |
| 6.5.5.1. Grupowanie terminów do tłumaczeniowej analizy prawnoporównawczej .....                                                  | 437        |
| 6.5.5.2. Ścisły związek tłumaczeniowej analizy prawnoporównawczej z analizą (jurus)lingwistyczną .....                           | 437        |
| 6.5.5.3. Anglojęzyczna terminologia <i>common law</i> i <i>civil law</i> .....                                                   | 439        |
| 6.5.5.4. Czasochłonność a elastyczność .....                                                                                     | 439        |
| 6.5.6. Potencjał alternatywnych źródeł informacji .....                                                                          | 440        |
| 6.5.6.1. Trudność ustalenia kontekstu .....                                                                                      | 440        |
| 6.5.6.2. Wielość potencjalnych ekwiwalentów .....                                                                                | 441        |
| <b>6.6. Podsumowanie .....</b>                                                                                                   | <b>443</b> |
| <b>7. ZAKOŃCZENIE .....</b>                                                                                                      | <b>448</b> |
| <b>7.1. Weryfikacja hipotez i udzielenie odpowiedzi na postawione pytania badawcze .....</b>                                     | <b>448</b> |
| <b>7.2. Wnioski końcowe .....</b>                                                                                                | <b>453</b> |
| 7.2.1. Prawo porównawcze a tłumaczenie prawnicze – korzyści płynące z autonomii .....                                            | 453        |
| 7.2.2. Metody prawnoporównawcze zaadaptowane na potrzeby tłumaczenia prawniczego .....                                           | 455        |
| 7.2.3. Model tłumaczeniowej analizy prawnoporównawczej .....                                                                     | 460        |
| 7.2.4. Subkompetencja prawnoporównawcza jako źródło umiejętności i wiedzy do prowadzenia tłumaczeniowej analizy porównawczej ... | 462        |
| 7.2.5. Ograniczenia dotyczące wyciągniętych wniosków .....                                                                       | 464        |
| 7.2.6. Kierunki dalszych badań .....                                                                                             | 465        |
| 7.2.7. Prawo porównawcze jako <i>pluralist toolbox</i> .....                                                                     | 467        |
| <b>Bibliografia .....</b>                                                                                                        | <b>468</b> |